

92

Kirkeministeriet. København, den 26. januar 1950.

Journ. nr. 4. y. 500²⁰.

I tidligere tider fandtes adskillige tilfælde af økonomisk fællesskab mellem kirker. I § 23, stk. 1, i lov nr. 281 af 30. juni 1922 om kirkers bestyrelse m. m. nævnes således følgende eksempler: Kirkerne i Frederiksberg kommune, Sjællands stiftslandsbykirker, kirkerne på Ærø, i Nørre Tyrstrup herred samt i Haderslev provsti. Alle disse fællesskaber er imidlertid senere ophævet undtagen Sjællands stiftslandsbykirker, se § 22, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 454 af 23. september 1947 af den ændrede lov om kirkers bestyrelse.

Det har ikke med sikkerhed kunnet oplyses, på hvilket tidspunkt institutionen „Sjællands stiftslandsbykirker“ er blevet oprettet, ej heller altid, når nye kirker i årenes løb er blevet optaget i fællesskabet, men det kan godtgøres, at institutionen allerede i 1688 omfattede 6 kirker. Nu hører ialt 15 kirker under institutionen, nemlig:

I Københavns stift:

Thorslunde, Ishøj, Græsted, Helsingø og Lille Lyngby kirker, og

i Roskilde stift:

Roskilde Vor Frue, Vor Frue nye kirke i Tjæreby, Skt. Jørgensbjerg, Himmelev, Gadstrup, Reerstev, Vindinge, Benløse, Pedersborg og Tveje Merløse kirker.

Formålet med fællesskabet har muligt været, at nogle mere velhavende kirker skulle støtte andre, mindre velhavende kirker, men der har iøvrigt også til tider på anden måde været gjort brug af stiftslandsbykirkernes samlede overskud. Således blev i tiden 1815—24 det overskud, som kirkerne dengang gav, henlagt til den såkaldte „seminariefond“ og skulle særlig anvendes til bedste for Jonstrup seminarium.

Ved kongelig resolution af 8. oktober 1824 bestemtes det derefter, at det seminariefonden tillagte overskud af „de 10 stiftskirker i Sjælland såvel som de disse kirker tilhørende kapitaler“ igen skulle afgives af fonden for at anvendes til at „afbetale den gæld, som af Sjællands stiftsøvrighed er kontraheret til istandsættelse af Skt. Bendts kirke i Ringsted i anledning af den samme overgåede ildebrand“, og at indtægterne i fremtiden skulle „benyttes til at komme andre fattige kirker i stiftet, især landsbykirker, til hjælp“.

Tveje Merløse kirke i Roskilde stift er den senest i fællesskabet optagne kirke, idet den i 1892 af stiftslandsbykirkerne blev afkøbt den hidtidige private kirketiendejer for et beløb af 20 000 kr. for at sikre kirken, der er et særlig værdifuldt minde om middelalderens bygningskunst, en værdig restaurering og en fremtidig vedligeholdelse, der ikke efter de gældende regler kunne pålægges en privat kirkeeejer.

Der er i årenes løb af stiftslandsbykirkerne ydet meget betydelige beløb til istandsættelse af kirker udenfor fællesskabet. På regnskabet for året 1947—48 er det oplyst, at der i årenes løb hertil er udbetalt 90 975 kr. 25 øre, og det er for ministeriet anført, at nævnte beløb er medgået til istandsættelse af Hee og Skarp-Salling kirker i Jylland. Beløbet kan kun anses for at være en mindre del af de samlede tilskud, der af fællesskabet er ydet til andre formål end institutionens egne kirker, og hvorved fællesskabet på forskellig måde har afholdt udgifter, hvortil statskassen normalt yder tilskud.

Stiftslandsbykirkerne har siden 1721 haft en særlig administrator, „stifts-skriveren“ i Roskilde, der under overtilsyn af stiftsøvrigheden har bestyret kirkerne. Denne stilling har indtil den seneste tid været forbundet med stillingen som værge for Roskilde Domkirke og forvalter af dennes formue og gods. Stiftslandsbykirkernes overslag er approberet af kirkeministeriet, der også foranlediger regnskabet revideret.

I tidens løb er kirkernes indtægter på forskellig måde blevet formindsket, for eksempel ved afløsning af tienden og af grundbyrderne i henhold til lovene af 15. maj 1903 og 28. september 1918, medens udgifterne til vedligeholdelse af kirker og kirkegårde har været stærkt stigende. Institutionens regnskaber har i de senere år udvist betydelige underskud, som kun har kunnet dækkes ved forbrug af overskud, opsparet i tidligere år, eller optagelse af lån, hvorved bemærkes, at de under fællesskabet hørende kirker er „ikke-selvejende“, jfr. bestemmelserne i bekendtgørelse nr. 454 af 23. september 1947 af lov om kirkers bestyrelse m. m. §§ 20—21, hvorfor der ikke kan foretages ligning på menigheden til dækning af underskuddet.